

Warszawa, 3 listopada 2014 r.

KMP.571.73.2014.WS

Raport
przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Zakładzie Karnym w Opolu Lubelskim
(wyciąg)

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 20-22 sierpnia 2014 r., do Zakładu Karnego w Opolu Lubelskim (zwanego dalej Zakładem, placówką lub jednostką) udali się pracownicy Zespołu *Krajowy Mechanizm Prewencji* (zwanego dalej KMP lub Mechanizmem): Justyna Józwiak (politolog w zakresie resocjalizacji), Małgorzata Molak (pedagog resocjalizacyjny), Magdalena Filipiak (prawnik, psycholog) oraz Wojciech Sadownik (prawnik).

Pracownicy KMP sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

1. przeprowadzono rozmowę z płk Zbigniewem Drożyńskim - dyrektorem Zakładu;
2. dokonano oglądu pomieszczeń we wszystkich oddziałach mieszkalnych, w tym: świetlic, cel izolacyjnych, cel zabezpieczających;
3. dokonano oglądu terenu jednostki oraz pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych, w tym losowo wybranych cel mieszkalnych;
4. przeprowadzono w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy z osadzonymi oraz pracownikami jednostki;
5. zapoznano się z aktami osobowymi wybranych losowo osadzonych, skargami i wnioskami osób pozbawionych wolności, protokołami odpraw kierownictwa,

zarządzeniami dyrektora Zakładu, decyzjami o umieszczeniu osadzonego w celi monitorowanej;

6. przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z wybranymi osadzonymi, w szczególności z osobami niepełnosprawnymi fizycznie, cudzoziemcami, osobami w podeszłym wieku oraz z osobami, wobec których stosowane były środki przymusu bezpośredniego.

W trakcie wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną oraz użyto dalmierza do pomiaru powierzchni wybranych pomieszczeń.

Pracownicy KMP poinformowali kierownictwo Zakładu o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano dokumenty oraz notatki służbowe związane z funkcjonowaniem jednostki.

2. Charakterystyka jednostki

Wizytowana jednostka jest Zakładem typu zamkniętego przeznaczonym dla mężczyzn odbywających karę po raz pierwszy, młodocianych oraz tymczasowo aresztowanych. W placówce istnieje oddział terapeutyczny dla osób uzależnionych od alkoholu, dysponujący 32 miejscami.

Pojemność Zakładu wynosi 623 miejsca. Według stanu na dzień 21 sierpnia 2014 r., w jednostce faktycznie przebywało 588 osadzonych, z czego 75 było tymczasowo aresztowanych, 513 skazanych i 2 ukaranych.

Przegląd wybranej przez przedstawicieli KMP dokumentacji skazanych i tymczasowo aresztowanych, nie ujawnił nieprawidłowości związanych z rozmieszczeniem tych osób oraz podstawami prawnymi ich pobytu w jednostce.

3. Personel penitencjarny

W dziale penitencjarnym zatrudnionych jest 20 funkcjonariuszy w tym kierownik, jego zastępca, 3 psychologów i 15 wychowawców. Uwzględniając pojemność jednostki średnia liczba osadzonych na 1 wychowawcę wynosi ok. 52, na psychologa 221. Zgodnie z uzasadnieniem Instrukcji Nr 2/12 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 29 lutego 2012 r. w *sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych* (dalej: instrukcja) w celu osiągnięcia standardów pracy penitencjarnej, na jednego wychowawcę przypadać będzie grupa 40 skazanych lub 60 tymczasowo aresztowanych, zaś na jednego psychologa

penitencjarnego 200 osadzonych. W ocenie przedstawicieli Mechanizmu, standard ten nie jest prawidłowy ze względu na zbyt wysoko określoną liczbę osadzonych przypadających na jednego psychologa. Pracownicy KMP przypominają, że zgodnie ze stanowiskiem CPT - w przypadku niewystarczającej liczby personelu może okazać się niezbędna praca w godzinach nadliczbowych, w celu utrzymania podstawowego poziomu bezpieczeństwa i systemu zaopatrzenia na terenie jednostki penitencjarnej. Taki stan rzeczy może łatwo doprowadzić do wysokiego poziomu stresu wśród personelu i jego przedwczesnego „wypalenia”, co może wzmocnić napięcie obecne w każdej jednostce penitencjarnej (Fragment § 26 Jedenastego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (2001) 16]). Mając na względzie powyższe przedstawiciele KMP formułują zalecenie rozważenia zwiększenia obsady psychologicznej w Zakładzie.

W Oddziale Terapeutycznym pracuje 2 psychologów, 3 terapeutów zajęciowych oraz kierownik (psycholog).

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez pracownika działu kadr funkcjonariusze pionu penitencjarnego przeszli w 2013 i 2014 r. m.in. następujące szkolenia: z zakresu wiedzy i umiejętności objętych programem szkolenia pierwszej pomocy przed medycznej (14 funkcjonariuszy), „Zarządzanie stresem” (1 funkcjonariusz) specjalistyczne dla wychowawców w zakresie podstawowych umiejętności niezbędnych do realizowania grupowych programów resocjalizacyjnych dla funkcjonariuszy i pracowników zatrudnionych na stanowiskach młodszych wychowawców, wychowawców i starszych wychowawców zakładów karnych i aresztów śledczych (3 funkcjonariuszy), w ramach przygotowania skazanych do powrotu na rynek pracy w zakresie „arteterapii” (2 funkcjonariuszy), kurs specjalistyczny – „Trening grupowy treningu zastępowania agresji” (1 funkcjonariusz), „Drama stosowana w pracy resocjalizacyjnej” (1 funkcjonariusz), specjalistyczne dla wychowawców pełniących służbę w jednostkach okręgu lubelskiego „Praca z grupą” (3 funkcjonariuszy), kurs „Metody aktywacji osób nieaktywnych zawodowo będących w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy” (2 funkcjonariuszy), „Organizacja pomocy postpenitencjarnej” (2 funkcjonariuszy), z zagadnień ekologicznych służące przygotowaniu skazanych do powrotu na rynek pracy” (1 funkcjonariusz), kurs dla terenowych promotorów zdrowia (2 funkcjonariuszy), szkolenie – „Przygotowanie do funkcjonowania w społeczeństwie po odbyciu kary, kurs „Agresja i autoagresja – zapobieganie, interwencja i sposoby zastępowania agresji” (1 funkcjonariusz). Planowane są ponadto w 2014 roku następujące szkolenia: „Stop przemocy – druga szansa” (3 funkcjonariuszy), kadry

penitencjarnej pracującej ze skazanymi młodocianymi (2 funkcjonariuszy), kadry penitencjarnej pracujących ze skazanymi z długoterminową karą pozbawienia wolności (1 funkcjonariusz), „Praca z grupą” (5 funkcjonariuszy), „Przeciwdziałanie agresji” (1 funkcjonariusz), Szkolenie merytoryczne z zakresu „Zarządzanie stresem” – 1 funkcjonariusz (planowane), „Pomoc prawna” (1 funkcjonariusz),- „Zajęcia sportowe” (1 funkcjonariusz).

Natomiast funkcjonariusze działu ochrony przeszli w tym samym czasie szkolenia takie np. jak: wstępne (3 funkcjonariuszy), z pierwszej pomocy przedmedycznej (166 funkcjonariuszy), specjalistyczne oddziałowych działu ochrony (6 funkcjonariuszy), specjalistyczne Grup Interwencyjnych Służby Więziennej (1 funkcjonariusz). Planowane jest również przeprowadzenie szkolenia zawodowego 1 funkcjonariusza Służby Więziennej na pierwszy stopień podoficerski Służby Więziennej.

Przedstawiciele Mechanizmu wysoko oceniają objęcie tak dużej liczby pracowników jednostki ww. szkoleniami. Jednak mając na uwadze specyfikę pracy z osobami pozbawionymi wolności, wartym rozważenia, w ocenie pracowników KMP, byłoby objęcie większej grupy funkcjonariuszy Służby Więziennej pracujących w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi szkoleniami z zakresu komunikacji interpersonalnej, umiejętności radzenia sobie ze stresem oraz przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, a także praw osób pozbawionych wolności. W tym miejscu warto przywołać Standardy Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (patrz: Fragment Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3] dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego), które wskazują, że *nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności, niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji czy Służby Więziennej.*

W 2013 r. w wizytowanej placówce wszczęto 6 postępowań dyscyplinarnych wobec funkcjonariuszy Służby Więziennej, przy czym 3 funkcjonariuszy ukarano karą nagany, w 1 przypadku postępowanie umorzono, 1 postępowanie umorzono, ponieważ funkcjonariusz zwolnił się ze służby, a jednego ukarano wyznaczeniem na niższe stanowisko. Natomiast w 2014 r. (do dnia wizytacji) 1 funkcjonariusz Służby Więziennej został ukarany karą nagany, 1 postępowanie umorzono, ponieważ funkcjonariusz zwolnił się ze służby, w 2 przypadkach postępowanie dyscyplinarne zostało zawieszono ze względu na to, iż ukaranie dyscyplinarne jest zależne od wyników toczącego się postępowania karnego.

4. Warunki bytowe

Zakład jest nową placówką, otwartą w 2009 r. W jednostce funkcjonują 2 Oddziały Penitencjarne, podzielone pomiędzy 3 budynki mieszkalne, w których kwaterowani są osadzeni. Wielkość cel jest zróżnicowana – od cel jedno- do 3 osobowych.

We wszystkich oddziałach mieszkalnych warunki bytowe należy określić jako dobre. Cele mieszkalne wyposażone są w sprzęt kwaterunkowy nienoszący śladów zniszczeń czy długotrwałego użytkowania. Łóżka piętrowe wyposażone są w drabinki oraz barierki zabezpieczające przed wypadnięciem. Swoje rzeczy osadzeni mogą przechowywać w kontenerach umieszczonych pod łózkami. Jako dobrą praktykę należy uznać wyposażenie cel przejściowych w będące własnością jednostki telewizory oraz czajniki.

Do cel mieszkalnych doprowadzona jest ciepła woda, której dopływ włączany jest 2 razy dziennie. W jednostce stosowane są również wyłączenia prądu. W ocenie pracowników KMP wskazane jest zamieszczenie informacji odnośnie godzin, o których dostępna jest w celach ciepła woda oraz wyłączany jest prąd w porządku wewnętrznym Zakładu.

Wszystkie kąciki sanitarne są trwale zabudowane i wyposażone w odrębną wentylację. Zastrzeżenia wizytujących w tym względzie budzi brak osłonięcia kącików sanitarnych w celach jednoosobowych (w tym izolacyjnych). Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniu z dnia 25 marca 2013 r. (RPO-700317-II-702/12/MK) skierowanym do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej wskazał m.in., że w celach jednoosobowych urządzenia sanitarne powinny być osłonięte co najmniej w taki sposób, aby nie było możliwe zobaczenie osadzonego wykonującego czynności intymne w kąciku sanitarnym, ani bezpośrednio przez osoby wchodzące do celi, ani przez wizjer w drzwiach. W sytuacji, gdy funkcjonariusze Służby Więziennej, również płci przeciwnej, mają możliwość wglądu do kącika sanitarnego przez wizjer i obserwowania osadzonego podczas wykonywania przez niego czynności fizjologicznych i higienicznych, warunek zapewnienia intymności przy korzystaniu z urządzeń sanitarnych nie jest spełniony. W odpowiedzi z dnia 17 kwietnia 2013 r. (BPR-070-48/13/923) Dyrektor Generalny Służby Więziennej podzielił pogląd Rzecznika Praw Obywatelskich stwierdzając, iż spełnienie warunku zapewnienia intymności w warunkach izolacji penitencjarnej uzależnione jest nie tylko od braku fizycznej

obecności innych osób podczas korzystania przez osadzonego z urządzeń sanitarnych, ale także ograniczeniem (z wyłączeniem przypadków przewidzianych w obowiązujących przepisach) możliwości jego obserwacji.

W jednostce znajduje się 6 łazni – na każdej kondygnacji pawilonów mieszkalnych – posiadających wyodrębnionych stanowiska prysznicowe. Stan tych pomieszczeń należy określić jako dobry.

Kąpiele osadzonych odbywają się 2 razy w tygodniu. Warto w tym miejscu podkreślić, że zgodnie z regułą 19.4 Europejskich Reguł Więziennych, *każdy więzień powinien mieć prawo wykąpać się lub wziąć prysznic, jeśli to możliwe, codziennie, lecz przynajmniej dwa razy w tygodniu (a w razie potrzeby częściej) w interesie ogólnej higieny.*

W czasie wizytacji w jednostce były wydawane diety lekkostrawne dla 19 osadzonych, cukrzycowa dla 5, 1 osadzony otrzymywał wyżywienie indywidualne a 12 otrzymywało posiłki wegetariańskie.

Osadzeni posiadający środki finansowe mogą 3 razy w miesiącu dokonywać zakupów w kantynie. Asortyment dostępnych produktów oraz ich ceny nie wzbudziły zastrzeżeń wizytujących.

Na terenie Zakładu znajdują się 2 pola spacerowe, w skład każdego z nich wchodzi 10 placów spacerowych. Na terenie każdego umieszczono ławeczki oraz zadaszenia części powierzchni.

Osadzeni, którzy rozmawiali z przedstawicielami KMP dobrze ocenili warunki panujące w jednostce, czy to w zakresie warunków bytowych, wyżywienia, czy też możliwości utrzymania higieny osobistej.

5. Sytuacja osób niepełnosprawnych w jednostce

W jednostce jedna cela jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Kącik sanitarny wyposażony jest w poręczę przy muszli ustępowej oraz umywalce. Do celi oraz do kącika sanitarnego drzwi są na tyle szerokie, że umożliwiają przejazd osobie poruszającej się na wózku. W łazni, znajdującej się w tym samym pawilonie mieszkalnym co przedmiotowa cela, zamontowane jest przy jednym stanowisku prysznicowym siedzisko. Ponadto jednostka posiada udogodnienia dla odwiedzających osób niepełnosprawnych. Wejście do jednostki możliwe jest za pomocą podjazdu, a kompleks widzeń posiada toaletę przystosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Pomimo istniejących i pomocnych ww. ułatwień, podkreślenia wymaga fakt braku

udogodnień w innych miejscach jednostki. Aby wejść do opisywanego pawilonu należy pokonać 3 wysokie schody. Podobnie wysoki próg występuje przy wejściu na plac spacerowy (ok. 4 cm) oraz do łaźni, co stanowi poważne utrudnienie dla osoby niepełnosprawnej. Przepis § 62 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, ze zm.) stanowi, że w przypadku drzwi wejściowych do budynku i ogólnodostępnych pomieszczeń użytkowych wysokość progów nie może przekraczać 0,02 m. Pomimo tego, że § 61 ust. 2 tegoż rozporządzenia wyłącza z obowiązku przystosowania wejść dla osób niepełnosprawnych budynków w zakładach karnych i aresztach śledczych, to podczas dostosowywania budynków do potrzeb osób mających trudności w poruszaniu się należy uwzględniać te wymogi. W innym przypadku poczynione zmiany nie przyczynią się do usunięcia istniejących barier architektonicznych. Należy również wskazać, że zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 r. przez Sejm RP *Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych* (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475) osoby niepełnosprawne mają prawo życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych. Ponadto w dniu 6 września 2012 r. Polska ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych *Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169) zobowiązującą do umożliwienia osobom niepełnosprawnym niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich jego sferach. Oba wymienione dokumenty mają zastosowanie również do osób pozbawionych wolności oraz środowiska stworzonego w miejscu ich osadzenia. Wobec powyższego wszelkie instytucje państwowe winny podejmować działania ukierunkowane na urzeczywistnienie praw osób z niepełnosprawnością. Mając na uwadze treść wskazanych aktów prawnych, pracownicy KMP zalecają uwzględnienie konieczności dostosowania infrastruktury Zakładu do potrzeby osoby z niepełnosprawnością w planowanych remontach i modernizacjach.

6. Traktowanie

Osadzeni, którzy rozmawiali z przedstawicielami Mechanizmu, nie zgłaszali skarg dotyczących niewłaściwego traktowania przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Podkreślali, że nie mają problemu z dostępem do wychowawców, rozmowa jest możliwa podczas wizytowania przez nich cel lub na osobności, po zgłoszeniu takiej potrzeby. Osoby starsze stwierdzały, że mogą liczyć na cierpliwość oraz wyrozumiałość funkcjonariuszy Służby Więziennej. Skazani oraz tymczasowo aresztowani jako bardzo

pomocne oceniali rozmowy oraz wsparcie, na jakie mogą liczyć ze strony psychologów zatrudnionych w jednostce. Pomimo tych pozytywnych sygnałów osadzeni informowali pracowników KMP, że niektórzy oddziałowi zwracają się do nich na ty/po nazwisku. Należy przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 27 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. Nr 79, poz. 523 ze zm.) funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej w postępowaniu wobec osób pozbawionych wolności są obowiązani w szczególności szanować ich prawa i godność. Na konieczność wykonywania kary pozbawienia wolności z poszanowaniem godności ludzkiej wskazuje również art. 4 Kkw.

Kontrole osobiste przeprowadzane są w łazniach, w oddziale II w pokoju przesłuchań (kamera w tym pomieszczeniu wyposażona jest w przesłonę) lub niemonitorowanych pomieszczeniach znajdujących się w sąsiedztwie dyżurki oddziałowego z zachowaniem intymności osadzonych. Nie odnotowano uwag osadzonych w tej kwestii.

W roku 2013 do jednostki wpłynęło 261 skarg osób pozbawionych wolności, wśród których dominowały skargi dotyczące traktowania przez funkcjonariuszy i pracowników SW, warunków bytowych i opieki zdrowotnej. Za zasadne uznane zostało 2 skargi-w sprawie 2 próśb wykonania kserokpii projektu oceny okresowej i decyzji komisji penitencjarnej. W roku 2014 (do dnia wizytacji) osadzeni wnieśli 157 skarg z analogicznymi jak w roku 2013 najczęstszymi obszarami skargowymi. Łącznie w analizowanym okresie 2 skargi zostało uznane za zasadne, dotyczyły odmowy wpisania osoby do karty ewidencji widzeń.

Podczas analizy dokumentacji skargowej z 2014 r. na miejscu w Zakładzie przedstawiciele KMP odnotowali 16 skarg wycofywanych przez wnioskodawców, w krótkim odstępie czasu od skierowania do administracji placówki. Część wnioskodawców, wciąż przebywających w jednostce podczas wizytacji, informowała pracowników Mechanizmu, że po sporządzeniu skargi były z nimi przeprowadzane rozmowy przez funkcjonariuszy Służby Więziennej. Ich celem było nakłonienie osadzonych do wycofania przedmiotowych skarg, używano przy tym gróźb pozbawienia przywilejów, udzielania widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą itp. Rozmówcy nie wyrazili chęci oficjalnego zgłoszenia tych zdarzeń, jednakże z uwagi na bardzo poważny charakter tych zgłoszeń, przedstawiciele KMP uznają za konieczne przekazanie ich w celu weryfikacji. Zgodnie z art. 6 § 2 Kkw skazany może składać wnioski, skargi i prośby do organów wykonujących orzeczenie. Zgłoszone przez osadzonych działania funkcjonariuszy Służby Więziennej bezpośrednio

godzą w prawo przyznane skazanym i tymczasowo aresztowanym i stanowią nieuzasadnione wykorzystywanie pozycji podporządkowania osadzonych przedstawicielom Służby Więziennej. Mając to na uwadze, pracownicy Mechanizmu zalecają wyjaśnienie zgłoszonych informacji.

W 2013 r. w jednostce odnotowano 31 zdarzeń nadzwyczajnych, w tym: 1 samowolne oddalenie się osoby pozbawionej wolności w trakcie pobytu poza jednostką organizacyjną Służby Więziennej w systemie bez konwojenta, 10 przypadków ujawnienia przedmiotu niebezpiecznego/niedozwolonego, 13 bójek/pobić, 1 sytuacja znęcania się nad osadzonym przez współwięźniów, 1 usiłowanie dokonania ucieczki w trakcie konwojowania realizowanego przez inne organy uprawnione do konwojowania, 1 napaść na funkcjonariusza lub pracownika poza służbą, 4 inne zdarzenia uznane przez dyrektora za zdarzenie nadzwyczajne, ucieczka. W 2014 r. (do dnia wizytacji) miało miejsce 16 zdarzeń nadzwyczajnych, w tym: 5 bójek/pobić, 6 przypadków ujawnienia przedmiotu niedozwolonego/niebezpiecznego, 1 samowolne oddalenie się osoby pozbawionej wolności w trakcie pobytu poza jednostką organizacyjną Służby Więziennej w systemie bez konwojenta, 2 przypadki popełnienia przez funkcjonariusza czynu noszącego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu, 1 groźne zakłócenie porządku, 3 napaści na funkcjonariusza lub pracownika w związku z wykonywaniem czynności służbowych.

Z udostępnionego wizytującym zestawienia samoagresji wynika, że w 2013 r. osadzeni w Zakładzie dokonali łącznie 14 tego typu zachowań (8 pocięć, 3 „połyki”, 1 symulacja próby samobójczej oraz 2 przypadki kiedy osadzony uderzał głową w ścianę), w 2014 r. odnotowano łącznie 14 przypadków samoagresji (6 pocięć, 3 odmowy przyjmowania posiłków, 4 „połyki”, 1 zatrucie lekami).

Przedstawiciel KMP po zapoznaniu się z nagraniami z zastosowania środków przymusu bezpośredniego w jednostce wobec 4 osadzonych nie sformułował zastrzeżeń związanych z tym zagadnieniem.

7. Dyscyplinowanie

Zgodnie z informacją przekazaną przez zastępcę kierownika Działu Penitencjarnego jednostki w okresie od 01.01.2013 do 2014 r. (do dnia wizytacji) wymierzono kary w postaci: 258 nagan, 87 przypadków umieszczenia w celi izolacyjnej na okres do 28 dni, 6 przypadków umieszczenia w celi izolacyjnej na okres do 14 dni, udzielono 108 widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt z osobą odwiedzającą, na okres do 3 miesięcy, 13

przypadków pozbawienia lub ograniczenia możliwości dokonywania zakupów artykułów żywnościowych lub wyrobów tytoniowych na okres do 1 miesiąca, 20 przypadków pozbawienia możliwości dokonania zakupów artykułów żywnościowych lub wyrobów tytoniowych na okres do 3 miesięcy, 32 przypadki pozbawienia możliwości dokonania zakupów wyrobów tytoniowych na okres do 3 miesięcy, 12 przypadków pozbawienia możliwości dokonania zakupów artykułów żywnościowych na okres do 3 miesięcy, 5 przypadków pozbawienia możliwości otrzymania jednej paczki żywnościowej w kwartale następującym bezpośrednio po kwartale, w którym kara została wymierzona, 150 przypadków pozbawienia możliwości otrzymania paczek żywnościowych, na okres do 3 miesięcy, 1 przypadek pozbawienia prawa do udziału w niektórych zajęciach z zakresu kultury fizycznej i sportu, na okres do 1 miesiąca, 8 przypadków pozbawienia prawa do udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 1 miesiąca, 4 przypadki pozbawienia możliwości udziału w niektórych zajęciach kulturalnooświatowych lub sportowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 3 miesięcy, 35 przypadków pozbawienia możliwości udziału w niektórych zajęciach sportowych, na okres do 3 miesięcy, 41 przypadków pozbawienia możliwości udziału w niektórych zajęciach kulturalno-oświatowych, z wyjątkiem korzystania z książek i prasy, na okres do 3 miesięcy, 2 przypadki pozbawienia niektórych nie wykorzystanych przez skazanego nagród lub ulg, 2 przypadki pozbawienia niektórych nie wykorzystanych przez skazanego ulg, 4 przypadki pozbawienia niektórych nie wykorzystanych przez skazanego nagród.

W tym samym okresie udzielono 939 pochwał, 116 nagród pieniężnych, 3 zezwolenia na częstsze branie udziału w zajęciach kulturalno-oświatowych, 4 zezwolenia na częstsze branie udziału w zajęciach z zakresu kultury fizycznej, 36 zezwoleń na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w jednostce, 2 ulgi na dokonywanie dodatkowych zakupów artykułów żywnościowych i wyrobów tytoniowych oraz przedmiotów dopuszczonych do sprzedaży w jednostce, 1255 zezwoleń na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej, 8 ulg na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej, 1 zezwolenie na otrzymanie paczki przekraczającej dopuszczalny ciężar, 1 ulgę na otrzymanie paczki przekraczającej dopuszczalny ciężar, 213 zezwoleń na dłuższe widzenie, 82 ulgi na dłuższe widzenie, 230 zezwoleń na dłuższe widzenie, 40 ulg na dłuższe widzenie, 3 zezwolenia na dodatkowe dłuższe widzenie, 157 zezwoleń na widzenie bez osoby dozorującej, 27 ulg na widzenie bez osoby dozorującej, 160 zezwoleń na widzenie w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby

dozorującej, 24 zezwolenia na odbywanie widzeń we własnej odzieży, 1 ulgę na odbywanie widzeń we własnej odzieży, 7 zezwoleń na przekazanie osobie wskazanej przez skazanego upominku, 2 zezwolenia na telefoniczne porozumienie się skazanego ze wskazaną przez niego osobą na koszt Zakładu, 216 zezwoleń ma widzenie bez dozoru poza obrębem jednostki, z osobą najbliższą lub osobą godną zaufania, na okres nie przekraczający jednorazowo 30 godzin, 263 zezwolenia na opuszczenie placówki bez dozoru, na okres nie przekraczający jednorazowo 14 dni, w 10 przypadkach zatarto niektóre kary dyscyplinarne.

Powyższe dane uzasadniają twierdzenie, iż kierownictwo jednostki dostrzega konieczność utrzymywania więzi osób pozbawionych wolności ze światem zewnętrznym i tym samym umożliwienia im, pomimo izolacji, zachowania poczucia pewnego uczestnictwa w życiu rodzinnym i społecznym.

8. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w jednostce jest „Porządek wewnętrzny Zakładu Karnego w Opolu Lubelskim”, dalej: porządek wewnętrzny, stanowiący załącznik do Zarządzenia nr 43/2013 Dyrektora Zakładu z dnia 16 maja 2013 r. oraz kolejne zarządzenia zmieniające. W ocenie przedstawicieli KMP przepisy zawarte w powyższych aktach sformułowane są jasno, jednakże, wskazane byłoby usunięcie dyspozycji odsyłających do odpowiednich przepisów Kkw tak, aby osadzony mógł się zapoznać z treścią przedmiotowego dokumentu bez potrzeby sięgania do innych aktów prawnych. Ponadto w opinii wizytujących wskazane jest przygotowanie tekstu jednolitego porządku wewnętrznego. Na czas sporządzania niniejszego Raportu do porządku wewnętrznego dołączone były 4 zarządzenia zmieniające, regulujące tak istotne dla osadzonych zagadnienia jak odwiedziny, przyjmowanie i wydawanie korespondencji, czy też kąpiele i spacer. Biorąc pod uwagę, że nie wszyscy osadzeni dysponują odpowiednią wiedzą z zakresu tworzenia prawa, może być dla nich niejasne, które postanowienia są wiążące.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez dyrektora Zakładu osadzeni mogą korzystać w pomieszczeniu do przeprowadzania czynności procesowych z komputera z dostępem do określonych stron internetowych (Rzecznika Praw Obywatelskich, Rządowego Centrum Legislacji). Dyrektor zapewnił, że odpowiedni komunikat został rozpowszechniony wśród osadzonych za pośrednictwem radiowęzła. Zdaniem pracowników KMP powyższa informacja jako jasno określająca uprawnienie osadzonego

winna znaleźć się w porządku wewnętrznym (łącznie z warunkami na jakich możliwa jest realizacja przedmiotowego uprawnienia).

W czasie wizytacji kopie porządku wewnętrznego dostępne były dla osadzonych w celach mieszkalnych. W celach przejściowych znajdowały się ponadto teksty rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania. Jednostka dysponowała również tłumaczeniami porządków wewnętrznych oraz informatorami dla skazanych, tymczasowo aresztowanych oraz cudzoziemców.

W każdym z oddziałów mieszkalnych wywieszane zostały adresy instytucji krajowych oraz międzynarodowych stojących na straży praw człowieka oraz skrzynka, w której osadzeni mogą umieszczać korespondencję z organami międzynarodowymi.

Warto jednakże zauważyć, że ani w bibliotece ani u wychowawców osadzeni nie mają dostępu do orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez wychowawców, dostęp do tych tekstów możliwy jest za pośrednictwem systemu informacji prawnej LEX.

W odniesieniu do tego zagadnienia należy przywołać skierowane do Trybunału Konstytucyjnego w piśmie z dnia 6 sierpnia 2010 r., przez Rzecznik Praw Obywatelskich, uwagi dotyczące stanowiska Dyrektora Generalnego Służby Więziennej negującego inicjatywę upowszechniania wśród osób pozbawionych wolności wiedzy na temat wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osób osadzonych w zakładach karnych, ich skutków prawnych i praktycznych. W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, istnieje możliwość upowszechniania wyroków Trybunału w ramach zajęć kulturalno-oświatowych, z których mają prawo korzystać osoby skazane i tymczasowo aresztowane. Uwagi Rzecznika zostały podzielone w dniu 11 sierpnia 2010 r. przez Szefa Biura Trybunału Konstytucyjnego (sygn. pisma S-073-14/10). Uznając za słuszne stanowisko Rzecznika w tej sprawie, Szef Biura Trybunału Konstytucyjnego stwierdził, że żadne względy nie powinny ograniczać przedsięwzięć na rzecz popularyzacji prawa oraz edukacji obywatelskiej w sprawach publicznych. W ocenie przedstawicieli Mechanizmu, informowanie o orzecznictwie wskazanych wyżej Trybunałów, mogłoby odbywać się za pomocą audycji emitowanej w radiowęzle.

9. Prawo do kontaktów ze światem zewnętrznym

Osadzeni mogą korzystać z samoinkasujących aparatów telefonicznych zgodnie z planem w godzinach od 8.00 do 18.30, a w dni wolne od pracy w godzinach od 8.45 do 18.30. W rozmowach z przedstawicielami Mechanizmu osadzeni z oddziału F6 skarżyli się, że na możliwość korzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego 2 razy w tygodniu, podczas gdy więźniowie z innych oddziałów mogą wykonywać połączenia telefoniczne 3 razy w tygodniu. Wyjaśniając tę sytuację dyrektor Zakładu wskazał, że w oddziale F6 przebywają skazani uczęszczający do działającej w jednostce szkoły. Tam też mają możliwość wykonywania połączeń telefonicznych podczas przerw w zajęciach. Jednakże należy podkreślić, że okresie wakacji letnich osadzeni uczący się nie są doprowadzani do budynku szkoły i tym samym nie mają dostępu do samoinkasujących aparatów tam ulokowanych. W ocenie pracowników KMP wskazane jest uregulowanie tego zagadnienia tak, aby więźniowie uczęszczający do szkoły w jednostce, w okresie wakacyjnym mieli taki sam dostęp do telefonów jak pozostali osadzeni. W Zakładzie planowane jest również stworzenie stanowisk do prowadzenia rozmów za pośrednictwem łącza internetowego Skype.

Tymczasowo aresztowani nie mogą telefonicznie kontaktować się z adwokatem. Przedstawiciele Mechanizmu wielokrotnie informowali o potrzebie uchylenia całkowitego zakazu prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane ze swoim obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz umożliwieniu wykonywania takich rozmów z poszanowaniem tajemnicy i bez ograniczeń częstotliwości kontaktów. Zgodnie z art. 215 § 1 Kkw tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Wbrew dosłownemu brzmieniu art. 215 Kkw, przepis ten przyznaje tymczasowo aresztowanemu prawo kontaktowania się z wymienionymi osobami również telefonicznie bądź przy wykorzystaniu innych dostępnych mu technicznych środków przekazywania informacji. Wyjaśnić należy, że korespondencją, w rozumieniu art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r., są różne sposoby komunikowania się, w tym także rozmowa telefoniczna. Warto dodać, że również CPT podczas czwartej okresowej wizyty w Polsce w 2009 r. zakwestionował stan prawny w zakresie całkowitego zakazu prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane. Ponadto całkowity zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane stoi w sprzeczności z regułami: 95.3, 98.2 i 99, zawartymi w Europejskich Regułach Więziennych.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty Rzecznik Praw Obywatelskich w dniu 15 listopada 2013 r. skierował do Trybunału Konstytucyjnego wnioski o stwierdzenie art. 217c Kkw w zakresie, w jakim wyłącza możliwość telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą za niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W Zakładzie istnieją sale do realizacji widzeń pod dozorem funkcjonariusza Służby Więziennej, bez dozoru, w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt w osobą odwiedzającą oraz do widzeń w osobnym pomieszczeniu, bez osoby dozoru. Widzenia osadzonych odbywają się w piątki, w niedziele oraz w drugi dzień Świąt Bożego Narodzenia. Dodatkowo tymczasowo aresztowani oraz skazani i ukarani, wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania będący wyznawcami innych religii, mogą mieć udzielone widzenie w dni świąteczne, inne niż wymienione powyżej (zgodnie ze swoim wyznaniem).

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez dyrektora placówki widzenia osadzonych z adwokatem lub radcą prawnym odbywają się w niemonitorowanym pomieszczeniu przeznaczonym do przeprowadzania czynności procesowych. Fakt przeprowadzania tych czynności w pomieszczeniu niemonitorowanym jest bardzo istotny, gdyż zgodnie z art. 42 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy, przeciw komu prowadzone jest postępowanie karne, ma prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. W ramach tego prawa należy rozumieć także możliwość nieskrępowanej, realizowanej w sposób poufny wymiany informacji pomiędzy osadzonym, a jego pełnomocnikiem.

W okresie od 2013 do 2014 r. (do dnia wizytacji) w Zakładzie udzielono: 18 przepustek określonych w art. 91 pkt 7 Kkw 10 osadzonym, 8 przepustek określonych w art. 92 pkt 9 Kkw 3 osadzonym, 7 zezwoleń określonych w art. 141 § 1 Kkw 7 osadzonym, 52 zezwolenia określone w art. 91 pkt 3 Kkw (nauczanie) 14 osadzonym, 54 zezwolenia, o których mowa w art. art. 91 pkt 3 Kkw 25 osadzonym (zajęcia terapeutyczne), 91 zezwoleń, o których mowa w art. 91 pkt 4 Kkw 44 osadzonym (zajęcia k.o.), 47 zezwoleń, o których mowa w art. 91 pkt 3 Kkw 23 osadzonym (zajęcia sportowe), 6 zezwoleń określonych w art. 92 pkt 4 Kkw 4 osadzonym (zajęcia k.o.), 29 zezwolenia, o którym mowa w art. 141a §1 Kkw bez asysty 22 osadzonym.

10. Prawo do ochrony zdrowia

W skład personelu medycznego zatrudnionego w jednostce wchodzi: lekarz POZ, neurolog, laryngolog, dermatolog, psychiatra, ortopeda, 2 stomatologów i 5 pielęgniarek. W skład ambulatorium wchodzi gabinet zabiegowy, lekarski, stomatologiczny, poczekalnia dla pacjentów oraz inne pomieszczenia o charakterze pomocniczym.

W każdym z trzech pawilonów znajduje się gabinet lekarski. Przyjęcia planowe osadzonych realizowane są w oparciu o harmonogram, raz w tygodniu. Psychiatra przyjmuje co drugi czwartek miesiąca, neurolog w każdą środę, stomatolog od poniedziałku do czwartku. W nagłych przypadkach lub po godzinach pracy ambulatorium (17.30) wzywane jest pogotowie ratunkowe.

Jednostka posiada 2 defibrylatory-na wyposażeniu ambulatorium oraz stanowiska dowodzenia.

Karta praw pacjenta-osoby pozbawionej wolności wydawana jest na prośbę osadzonego. Informacje w tej kwestii wywieszane są na ścianie (duży wyraźny druk).

Ambulatorium placówki nie dysponuje izbami chorych. Natomiast zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 lipca 2012 r. *w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu leczniczego dla osób pozbawionych wolności* (Dz. U. z 2012 r., poz. 808), dalej rozporządzenie, przewiduje podmiot leczniczy dla osób pozbawionych wolności w postaci ambulatorium z izbą chorych. Co więcej w przypadku jednostek penitencjarnych o pojemności powyżej 230 miejsc wydziela się co najmniej 2 izby chorych (Załącznik nr 2 do rozporządzenia ust. 2). W trakcie oglądu jednostki funkcjonariusze Służby Więziennej zapewniali, że planowane jest przekształcenie gabinetów lekarskich ulokowanych w pawilonach mieszkalnych na izby chorych. W ocenie przedstawicieli KMP konieczna jest jak najszybsza realizacja ww. założenia, tak aby placówka medyczna działająca w Zakładzie spełniała wymogi określone w obowiązujących przepisach.

W notatce z dnia 21 sierpnia 2014 r. w sprawie ambulatorium w Zakładzie, zawarto informację, że na każdym pawilonie mieszkalnym znajdują się izolatki. Jednakże w trakcie oglądu przedstawicielom KMP nie było przedstawione pomieszczenie, które spełniałyby wymaganie określone w § 10 ust. 1 rozporządzenia tzn. składającego się z:

- 1) pomieszczenia pobytu pacjenta;
- 2) pomieszczenia higieniczno-sanitarnego, dostępnego z pomieszczenia pobytu pacjenta, wyposażonego w:

- a) umywalkę z baterią uruchamianą bez kontaktu z dłonią i dodatkowo w dozownik ze środkiem dezynfekcyjnym uruchamiany bez kontaktu z dłonią, a także pojemnik z ręcznikami jednorazowego użycia i pojemnik na zużyte ręczniki,
 - b) natrysk, z wyłączeniem izolatki w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii,
 - c) płuczkę-dezynfektor basenów - w przypadku stosowania basenów wielorazowego użytku,
 - d) urządzenie do dekontaminacji oraz do utylizacji wkładów jednorazowych wraz z zawartością, które powinno być zainstalowane w sposób eliminujący zagrożenia dla pacjentów - w przypadku stosowania basenów i kaczek jednorazowych oraz wkładów jednorazowych wraz z zawartością;
- 3) śluzy umywalkowo-fartuchowej pomiędzy pomieszczeniem pobytu pacjenta a ogólną drogą komunikacyjną.

Ponadto ust. 3 ww. paragrafu stanowi, że izolatka powinna być wyposażona w wentylację wymuszoną działającą na zasadzie podciśnienia (ciśnienie w izolatce niższe niż na korytarzu i w służbie).

Mając to na uwadze pracownicy KMP zalecają jak najszybsze przystosowanie izolatek do obowiązujących przepisów.

Niektórzy osadzeni i kadra jednostki wskazali ponadto, że badania lekarskie odbywają się w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej niewykonującego zawodu medycznego. Wskazana praktyka, obserwowana również w innych jednostkach penitencjarnych, została zanegowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich, który w przedmiotowej sprawie wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego. Zgodnie z sentencją wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 lutego 2014 r. art. 115 § 7 zd. 1 k.k.w. jest niezgodny z art. 47 w związku z art. 31. ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przez to, że nakazuje obecność funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczenia zdrowotnego również osobom pozbawionym wolności, co do których nie jest to konieczne, a także nie określa przesłanek uzasadniających odstępianie od tego nakazu. Standardy międzynarodowe także zawierają zalecenie, aby poufność badań lekarskich przeprowadzanych w zakładzie karnym była zagwarantowana i respektowana na takich samych zasadach jak w powszechnym systemie opieki zdrowotnej (art. 13 Rekomendacji Nr R (98)7 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich dotyczącej etycznych i organizacyjnych aspektów opieki zdrowotnej w więzieniu). Wizytujący zalecają zatem zaprzestanie przeprowadzania

badania lekarskich w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej niewykonującego zawodu medycznego, chyba, że lekarz zgłosi taką potrzebę.

11. Oddziaływania kulturalno-oświatowe, sportowe i terapeutyczne

W jednostce każdy oddział mieszkalny posiada świetlicę (w sumie 12). Pomieszczenia te wyposażone są w stoły oraz sprzęt do tenisa stołowego, 40 calowe telewizory, gry świetlicowe oraz prasę codzienną. Ponadto w budynku szkoły zlokalizowana jest kolejna świetlica wyposażona w rzutnik cyfrowy i sprzęt muzyczny.

Na podstawie § 14 ust. 1 pkt 1 porządku wewnętrznego osadzonemu zabrania się nadmiernego gromadzenia prasy, może posiadać w celi prasę przez tydzień, a periodyki do czasu otrzymania następnego numeru. W ocenie pracowników Mechanizmu wskazane ograniczenie wydają się niezrozumiałe, zwłaszcza biorąc pod uwagę § 12 ust. 2 pkt 4 porządku wewnętrznego, zgodnie z którym osadzony może posiadać w celi książki i prasę w łącznej ilości 10 sztuk.

W 2013 r. 301 osadzonych uczestniczyło w 17 programach resocjalizacyjnych, m.in. „Sokrates” (sportowy kierowany do osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności w wymiarze 25 lat i więcej, którzy mogą przejawiać tendencję do zachowań agresywnych w warunkach izolacji penitencjarnej) „Vertex” (sportowy dla osadzonych młodocianych, którzy popełnili przestępstwo z użyciem przemocy lub wychowywali się w środowisku kryminogennym), „Kibic” (kierowany do skazanych za przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko wolności oraz porządkowi publicznemu, a także za przestępstwa wynikające z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych). Te trzy programy połączył wspólny turniej z zawodnikami Motoru Lublin, 6 osadzonych biorących udział w wyżej wymienionych programach wystąpiło w Turnieju Dni Nadziei organizowanych przez Zakład i Katolicki Uniwersytet Lubelski. Ponadto we wspomnianym okresie realizowano także programy: „Sen nocy letniej” (zakończony występem w Chatce Żaka w Lublinie, połączony z wręczeniem nagrody prof. Hołdy, statuetkę wręczaną podczas gali wykonali w ramach programu Zapaleni.org, następnie odbył się występ w Teatrze Polskim w Warszawie), „Praca twoją szansą” (kierowany był do osób wykazujących zainteresowanie w zakresie zdobycia i pogłębienia wiedzy na temat efektywnego poruszania się na rynku pracy), „Klub Pracy” (przeznaczony dla skazanych, którzy nie posiadają żadnego doświadczenia w poszukiwaniu pracy). W 2014

r. (do dnia wizytacji) 234 osadzonych uczestniczyło w 10 programach np.: „Kamienie w kieszeniach” skierowany do osadzonych o niskim poczuciu własnej wartości oraz ze skłonnościami do zachowań agresywnych, „Eleutheria”, w ramach którego malowana była część sali widzeń i cała poczekalnia przy biurze przepustek, program skierowany do skazanych przejawiających skłonności do zachowań agresywnych, „Obudź swój umysł” adresowany do tymczasowo aresztowanych sprzyjający przeciwdziałaniu zachowaniom o charakterze agresji lub autoagresji, „Bajkowy mikrofon” w ramach współpracy z Wolontariatem nagrano audiobooka z bajkami dla dzieci, „Pasja” –udział między innymi w koncercie zespołu Pawkin, koncert zespołu T. Love (w ramach programu zespół T. Love wyda w przyszłym roku płytę DVD z pobytu w ZK Opole Lubelskie), „Spokojna głowa” skierowany do osób uczestniczących w terapii dla uzależnionych od alkoholu.

Radiowęzeł emituje programy radiowe oraz blok audycji własnych o zróżnicowanej tematyce, w tym konkursy i pogadanki tematyczne.

W bibliotece jednostki znajdowało się na dzień 21 sierpnia 2014 roku 5410 woluminów. Ponadto biblioteka szkolna liczy 2202 książek. W Zakładzie funkcjonują 3 punkty biblioteczne w pawilonach mieszkalnych. Wypożyczanie książek odbywa się minimum raz w tygodniu.

Na terenie jednostki znajduje się boisko do siatkówki plażowej, boisko do badmintonu oraz sala gimnastyczna. W miejscach tych organizowane są zajęcia sportowe takie jak: badminton, gimnastyka, lekkoatletyka, nordic walking, siłowanie na rękę, halowa piłka nożna, piłka siatkowa, siatkówka plażowa, koszykówka, piłka ręczna, tenis stołowy. W ramach programów readaptacji skazani mają możliwość uczestnictwa w turniejach odbywających się poza jednostką np. Turniej piłki siatkowej dla skazanych we Włodawie rozgrywany cyklicznie co roku, Turniej Dni Nadziei z Katolickim Uniwersytetem im. Jana Pawła II, Turniej z Klubem Sportowym Motor Lublin, zajęcia organizowane w Strefie Fitness w Miejskim Parku w Opolu Lubelskim.

Przedstawiciele Mechanizmu wysoko oceniają bogatą ofertę zajęć pozostających do dyspozycji osadzonych.

W Zakładzie zorganizowany jest oddział terapeutyczny dla osób uzależnionych od alkoholu o pojemności 32 miejsc. Skazani uczęszczają na zajęcia od poniedziałku do piątku w godzinach 8:30-12:30. Zajęcia trwają dwie godziny. W godzinach popołudniowych oraz w czasie, gdy uczestnicy nie są na zajęciach, zaplanowane są spotkania indywidualne z terapeutami, zajęcia świetlicowe oraz zajęcia kulturalno-oświatowe. Skazani przebywający w oddziale terapeutycznym objęci się

oddziaływaniami wynikającymi z Programu Działu Terapeutycznego w Zakładzie Karnym w Opolu Lubelskim, który został zatwierdzony przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej i znajduje się w puli programów rekomendowanych przez Biuro Penitencjarne CZSW. Skazani mają również możliwość korzystania z programów realizowanych przez wychowawców działu penitencjarnego oraz organizowanych co tydzień mityngach AA, prowadzonych dla skazanych objętych terapią przez Anonimowych Alkoholików przychodzących z zewnątrz. Oferta oddziału terapeutycznego jest równoważna z ofertą placówek terapii uzależnień. Skazani są w stałym kontakcie z psychologami działu oraz terapeutami prowadzącymi. Personel działu terapeutycznego cyklicznie realizuje Trening Zastępowania Agresji ART skierowany dla skazanych mających niską kontrolę nad przeżywaną złością. Należy zaznaczyć, że program ART realizowany jest również przez personel działu penitencjarnego w ramach oferowanych programów.

12. Zatrudnienie i szkolenia

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez funkcjonariuszy Służby Więziennej ogółem w czasie wizytacji w Zakładzie zatrudnionych było 201 osadzonych, z czego: 45 odpłatnie wewnątrz jednostki (w kuchni, warsztatach, bibliotece, intrologatorni, magazynie żywnościowym i depozytowym), 88 na podstawie art. 123a §1 Kkw, 28 na podstawie art. 123a § 2 Kkw, 12 wykonywało prace publiczne, a 28 było zatrudnionych odpłatnie przez kontrahentów zewnętrznych.

W jednostce funkcjonuje Centrum Kształcenia Ustawicznego, w którym w latach 2013-2014 zrealizowano 2 kursy (w sumie 28 uczestników): elektryk oraz ogrodnik terenów zielonych. Ponadto w Zakładzie osadzeni mogą uczęszczać do liceum ogólnokształcącego.

Skazani, z którymi rozmawiali przedstawiciele KMP nie zgłaszali uwag związanych z zatrudnieniem bądź prowadzonym nauczaniem.

13. Prawo do praktyk religijnych

W Zakładzie zatrudniony jest kapelan kościoła Rzymsko-Katolickiego oraz Kościoła Prawosławnego. Msze rzymsko-katolickie odprawiane są w poniedziałki, wtorki, piątki oraz niedziele. Kapelan Kościoła Prawosławnego odprawia nabożeństwa we wtorki i czwartki.

Kapelani przygotowują również osadzonych do przyjęcia sakramentów oraz świadczą posługi indywidualne.

Systematycznie w każdą sobotę w jednostce odbywają się również posługi Kościoła Chrześcijan Wiary Ewangelicznej oraz Zboru Świadków Jehowy. Organizowane są również nabożeństwa w dni świąteczne dla poszczególnych wyznań.

14. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

Dyrektorowi Zakładu Karnego w Opolu Lubelskim:

1. wyjaśnienie zgłoszeń dotyczących nakłaniania osadzonych do wycofywania skarg;
2. wydzielenie w jednostce izb chorych oraz rozważenie stworzenia izolatek zakaźnych;
3. wyeliminowanie nieprawidłowości w sposobie zwracania się przez funkcjonariuszy do osadzonych;
4. rozważenie zwiększenia obsady psychologicznej;
5. osłonięcie kłódek sanitarnych w celach jednoosobowych;
6. zamieszczenie w porządku wewnętrznym informacji o dostępności ciepłej wody w celach, wyłączenia prądu oraz o dostępie do Internetu;
7. wyeliminowanie dyspozycji odsyłających do Kkw z porządku wewnętrznego jednostki oraz sporządzenie jego tekstu jednolitego;
8. dostosowanie infrastruktury jednostki do potrzeb osób niepełnosprawnych w planowanych remontach i modernizacjach;
9. zaprzestanie przeprowadzania badań lekarskich w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej niewykonywającego zawodu medycznego, za wyjątkiem sytuacji wskazanej w pkt 10 Raportu;
10. zmianę postanowień porządku wewnętrznego w zakresie dotyczącym ograniczeń w posiadanej przez osadzonych prasy i periodyków;
11. informowanie osadzonych, np. w ramach zajęć kulturalno-oświatowych bądź za pomocą radiowęzła, o prawnych i praktycznych skutkach wyroków Trybunału

Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osób pozbawionych wolności;

Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Lublinie:

1. przekazanie dyrektorowi Zakładu środków finansowych na realizację zaleceń ich wymagających.